

Rapport

DRAAGVLAK VOOR ZONDAGOPENSTELLING 24 DECEMBER

Resultaten peiling I&O Research oktober 2017
December 2017

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

Rapportnummer

2017/220

Datum

December 2017

Auteur(s)

Thijs Lenderink (t.lenderink@ioresearch.nl)
Ruud Esselink (r.esselink@ioresearch.nl)

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1. Artikel	5
2. Inleiding	9
2.1 Aanleiding	9
2.2 Onderzoeksvragen.....	9
2.3 Verantwoording.....	9
3. Onderzoeksresultaten	11
3.1 Zondag 24 december	11
3.2 Feestdagen.....	12
3.3 Bevoegdheid.....	13
3.4 Oriëntatie op de koopzondag	14
Bijlage 1. Mening over winkelopenstelling 24 dec. naar politieke voorkeur	17
Bijlage 2. Aanvullende kaartbeelden	18

1

HOOFDSTUK

Artikel

1. Artikel

Koopzondag nog niet voor iedereen vanzelfsprekend

Detailhandel Nederland deed onlangs een oproep aan gemeenten waar winkels op zondag 24 december niet open mogen om dit jaar een uitzondering te maken teneinde de 'kerststress' niet verder te verhogen. Een ruim meerderheid van de Nederlanders vindt dat bewuste gemeenten dat inderdaad moeten doen. De gemeenten waar het om gaat geven mondjesmaat gehoor aan de oproep, wat duidelijk samenhangt met de huidige lokale politieke en maatschappelijke verhoudingen. Het is de vraag of dat na de komende gemeenteraadsverkiezingen nog steeds zo is.

Drie dagen achter elkaar de winkels dicht?

Sinds 2013 bepaalt de gemeenteraad of winkels op zondagen en feestdagen lokaal open mogen. Er zijn gemeenten waar *alle* winkels elke zondag de hele dag open mogen, er zijn gemeenten waar *geen enkele* winkel op zondag open mag en er bestaan allerlei varianten daartussen. Spannend is het soms in de gemeenten waar de winkels op zondag helemaal niet open mogen, vooral nu dit jaar 24 december -de dag voor kerst- op een zondag valt.

Drie (zon)dagen achter elkaar de winkels dicht? Het is Detailhandel Nederland een doorn in het oog. De belangenorganisatie deed daarom onlangs een [oproep](#) aan gemeenten waar de winkels zondag 24 december niet open mogen om een uitzondering te maken. Winkelen op zondag is immers voor veel mensen zodanig ingeburgerd, dat een aaneengesloten winkelloze periode van drie dagen – voor het laatste vertoond in 2006 – de 'kerststress' tot recordhoogte zal doen stijgen. Dat wil de belangenorganisatie de Nederlandse consument niet aandoen.

Ruime meerderheid: maak koopzondag op 24 december mogelijk

We legden Nederland de oproep van Detailhandel Nederland voor. Een ruime meerderheid (71% van de Nederlanders) vindt dat gemeenten het winkeliers moeten toestaan om op 24 december open te gaan als dat nu niet mag. Een kwart (25%) vindt dat de bewuste gemeenten dat juist niet moeten doen. De rest weet het niet.

Meeste gemeenten houden echter voet bij stuk...

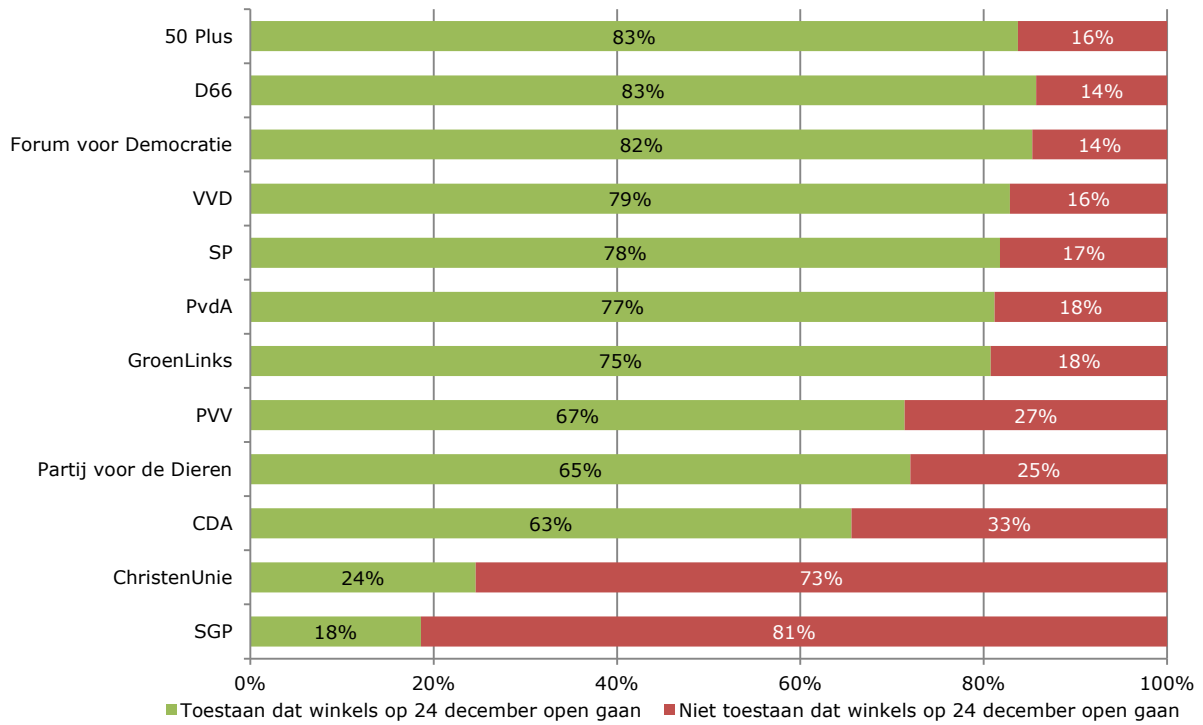
De oproep van Detailhandel Nederland prikkelde de lokale discussie en politieke debatten over de zondagopenstelling in de gemeenteraden van onder andere Drachten, Epe, Geldermalsen, Harderwijk, Rijssen-Holt en Veenendaal. Alleen in Harderwijk leidt dat tot een 'proef' koopzondag op 24 december. Daarnaast zijn er gemeenten – bijvoorbeeld Noordoostpolder - waar na overleg met winkeliers een andere koopzondag werd ingewisseld voor de 24ste december, en zijn er gemeenten, zoals Apeldoorn en Groningen, waar de toegestane openingstijden die dag ruimer dan normaal zijn.

...in aansluiting op politieke en religieuze overtuiging

Politieke voorkeur doet er toe. Vooral kiezers die bij de Tweede Kamerverkiezingen van maart dit jaar stemden op de ChristenUnie (73%) of SGP (81%) raden gemeenten namelijk af om alsnog zondagopenstelling mogelijk te maken. Bij de CDA stemmers is dat 33%.

Figuur 1.1: Wel of niet toestaan winkelopenstelling op 24 december, naar stemgedrag TK 2017

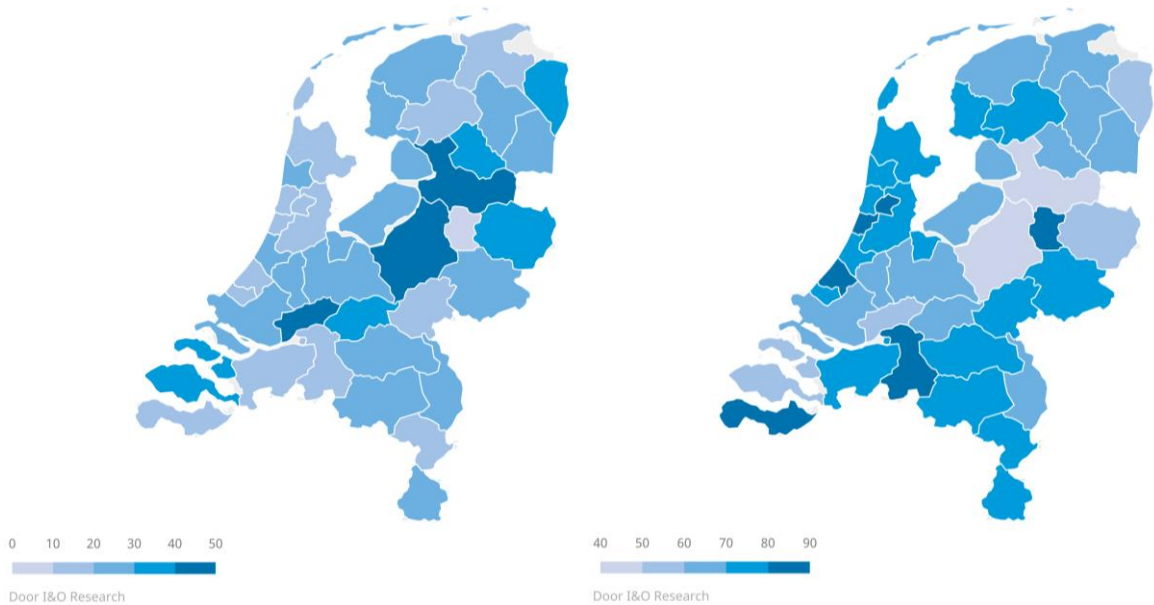

In regio's waar deze partijen goed vertegenwoordigd zijn een ruimer deel van de maatschappij ook duidelijk anders over de koopzondag dan landelijk gemiddeld.

Figuur 2.2: Wel of niet toestaan winkelopenstelling op 24 december, op niveau van coropregio's

% niet toestaan

% wel toestaan

Vooral de regio's¹ (overig) Zeeland, Zuid-Oost Zuid-Holland, Zuid-West Gelderland, Veluwe en Noord-Overijssel vallen daarbij op. Dit is niet geheel toevallig het deel van Nederland waar de verschillende gereformeerde kerkgenootschappen bovengemiddeld veel aanhang hebben; regio's die samen ook de zogenaamde bijbelbelt vormen. Uit ons onderzoek blijkt bovendien dat tegenstanders van ontheffing op 24 december zich sterker laten leiden door hun eigen religieuze overtuiging.

Zondagopenstelling duidelijk thema bij GR-2017

Net als bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 is de zondagopenstelling in een aantal gemeenten bij de komende raadsverkiezingen een belangrijk thema. In gemeenten waar de ChristenUnie en de SGP in 2014 relatief goede resultaten haalden kwam niet zelden een coalitieakkoord tot stand met een afspraken over (beperking van) de zondagopenstelling. De vraag is of het die partijen in 2018 weer lukt nu het CDA - lokaal vaak een coalitiepartner - in een deel van de gemeenten een wat meer liberaal standpunt lijkt in te nemen.

¹ De gekozen regio-indeling is naar COROP-gebieden. Deze zijn in 1970 vastgesteld door de Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma (COROP). De (inmiddels 40) COROP-gebieden zijn ontwikkeld op basis van het nodale principe, waarbij de forenzenstromen als basis hebben gediend. Het nodale principe is hier en daar losgelaten zodat de gebieden de provinciegrenzen volgen.

2

HOOFDSTUK

Inleiding

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

Met de feestdagen in zicht neemt de aandacht en discussie over winkelopstelling op feestdagen weer toe. De discussie wordt dit jaar versterkt doordat 24 december – kerstavond – ook op een zondag valt, wat kan betekenen dat winkels 3 dagen gesloten zijn. Detailhandel Nederland deed onlangs een oproep aan gemeenten waar winkels op zondag 24 december niet open mogen om dit jaar een uitzondering te maken teneinde de 'kerststress' niet verder te verhogen. I&O Research heeft onderzocht hoe de Nederlandse bevolking denkt over winkelopstelling op feestdagen en specifiek op 24 december.

2.2 Onderzoeksvragen

I&O Research heeft dit onderzoek uitgevoerd onder inwoners van 18 jaar en ouder met als centrale vragen:

- Wat vinden Nederlanders wat gemeenten moeten doen ten aanzien van winkelopstelling op 24 december?
- Hoe wordt aangekeken tegen de bevoegdheid om winkeldeuren te openen dan wel gesloten te houden?
- Hoe denkt de Nederlandse bevolking over winkelopstelling op feestdagen?

2.3 Verantwoording

I&O Research voerde van donderdag begin november 2017 een online onderzoek uit naar de standpunten van Nederlanders met betrekking tot winkelopstelling op zon- en feestdagen. In deze periode werkten 3.666 Nederlanders (18+) mee aan het onderzoek. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio en opleidingsniveau.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten geen vergoeding. De onderzoeksresultaten van burgers zijn na herweging op geslacht, leeftijd, regio en opleidingsniveau representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder, voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het achtste marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA). I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001- en ISO 20252-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

3

HOOFDSTUK

Onderzoeksresultaten

3. Onderzoeksresultaten

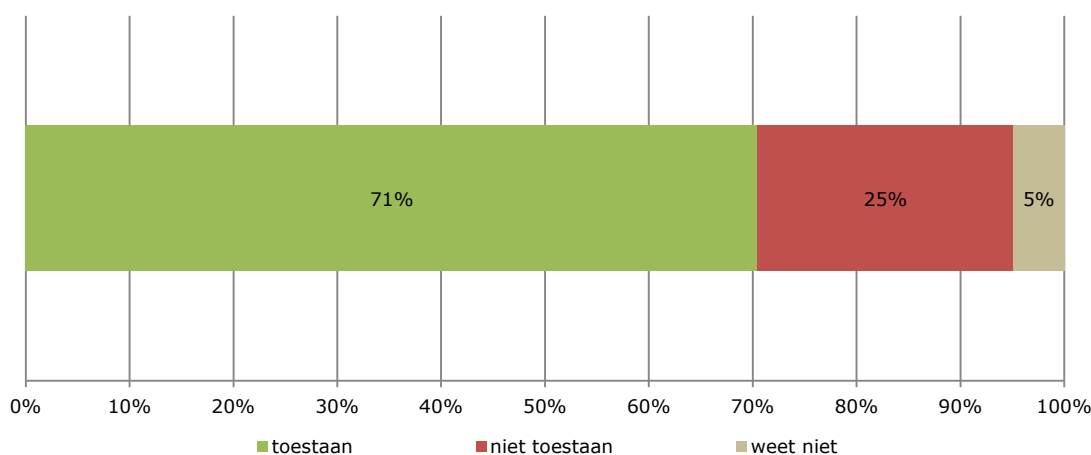
3.1 Zondag 24 december

Meeste Nederlanders voor toestaan winkelopenstelling

Veel Nederlanders vinden dat gemeenten winkeliers moeten toestaan op zondag 24 december de winkeldeuren te openen (71 procent). De mate waarin men voorstander van toestaan is, hangt sterk samen met het belang dat wordt gehecht aan het op zondag kunnen winkelen of boodschappen doen (zie tabel 3.1). Van degenen die winkelen en/of boodschappen doen op zondag belangrijk vinden, is meer dan 90 procent voorstander van toestaan.

Figuur 3.1

Dit jaar valt Kerstmis op een maandag (25 december) en een dinsdag (26 december). Detailhandel Nederland roept zoals gezegd Nederlandse gemeenten op om het winkels toe te staan zondag 24 december open te gaan, als dat nu niet is toegestaan in de winkeltijdenverordening. Wat vindt u dat deze gemeenten moeten doen?

Tabel 3.1

Wel of niet toestaan van winkelopenstelling 24 december, uitgesplitst naar mate waarin belang wordt gehecht aan op zondag kunnen winkelen of boodschappen doen.

	BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK, NIET ONBELANGRIJK	ONBELANGRIJK
Winkelen op zondag			
Toestaan dat winkels op 24 december open gaan	93%	86%	49%
Niet toestaan dat winkels op 24 december open gaan	4%	9%	45%
Weet ik niet	3%	5%	6%
	100%	100%	100%
Boodschappen doen op zondag			
Toestaan dat winkels op 24 december open gaan	91%	80%	44%
Niet toestaan dat winkels op 24 december open gaan	6%	14%	49%
Weet ik niet	3%	6%	7%
	100%	100%	100%

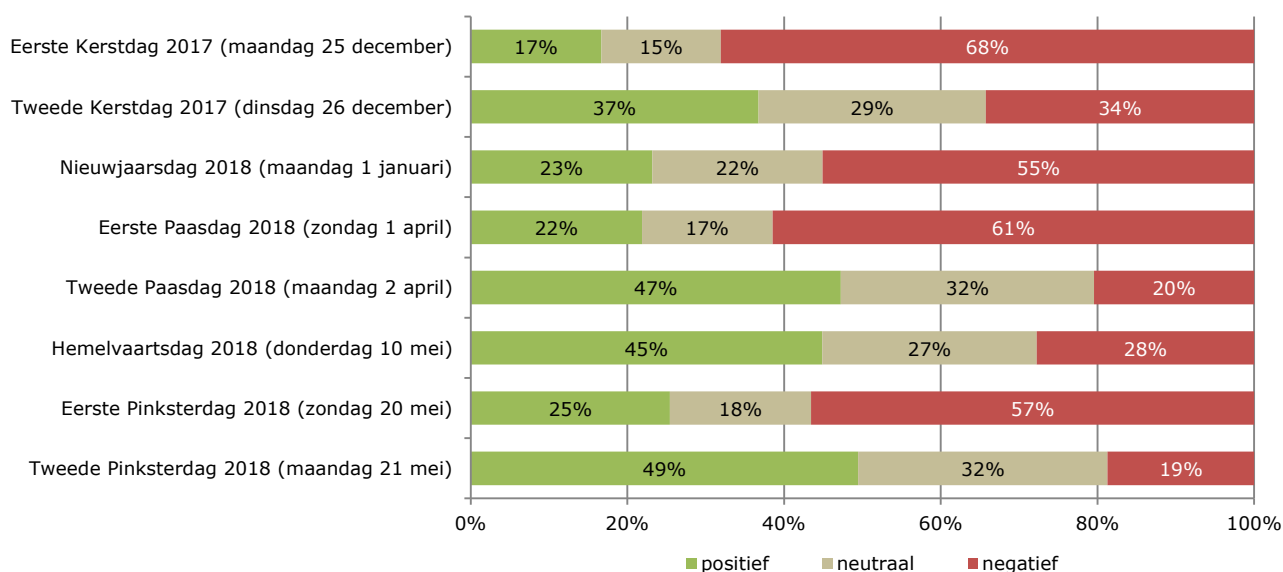
3.2 Feestdagen

Vooraf draagvlak voor openstelling voor 'tweede feestdagen'

In totaal is voor zeven feestdagen verspreid over het jaar aan de Nederlandse bevolking gevraagd wat hun mening is over winkelopening op die dagen. Het beeld wat daarbij naar voren komt is dat het draagvlak bij de tweede feestdag groter is dan bij de eerste feestdag. Dit geldt voor Kerst, Pasen en Pinksteren. Aanvullend is ook een relatief grote groep positief over winkelopening op Hemelvaartsdag.

Figuur 3.2

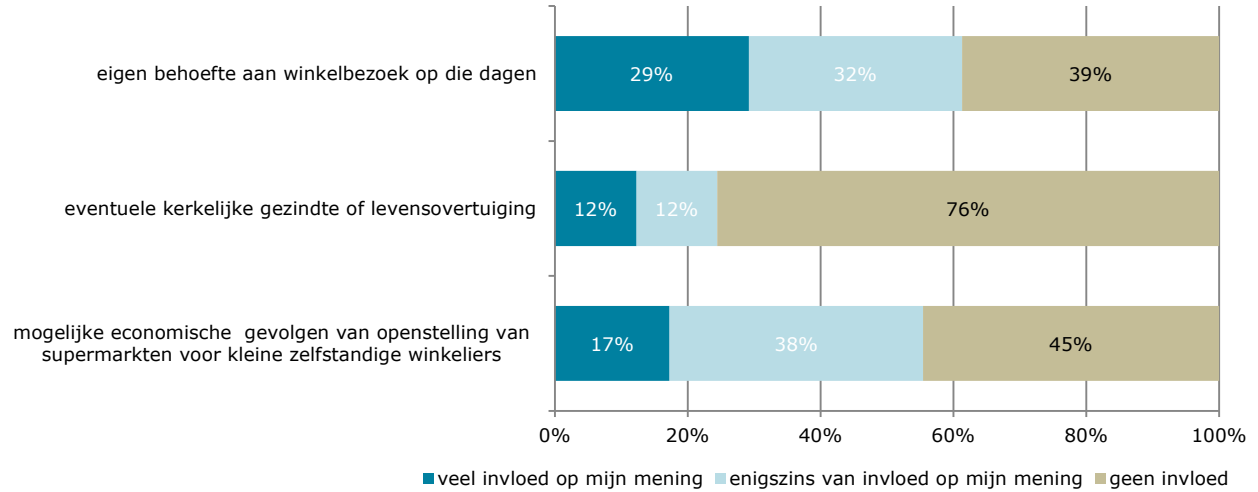
Naast koopzondagen zijn er ook feestdagen waarop winkels in een deel van de Nederlandse gemeenten open mogen. Hoe staat u ten opzichte van openstelling van winkels op de volgende aankomende feestdagen?

De houding ten opzichte van winkelopening op zon- en feestdagen wordt bij 29 procent van de Nederlanders sterk bepaald door de eigen behoefte aan winkelbezoek op zondag. Met andere woorden: degenen die graag op zondag naar de winkel gaan laten dit sterk meewegen in hun algehele mening over winkelopening. Kerkelijke gezindte of levensovertuiging vormt bij driekwart geen ingrediënt bij de meningsvorming.

Figuur 3.3

In welke mate wordt de mening over openstelling van winkels op zondagen en feestdagen beïnvloed door:

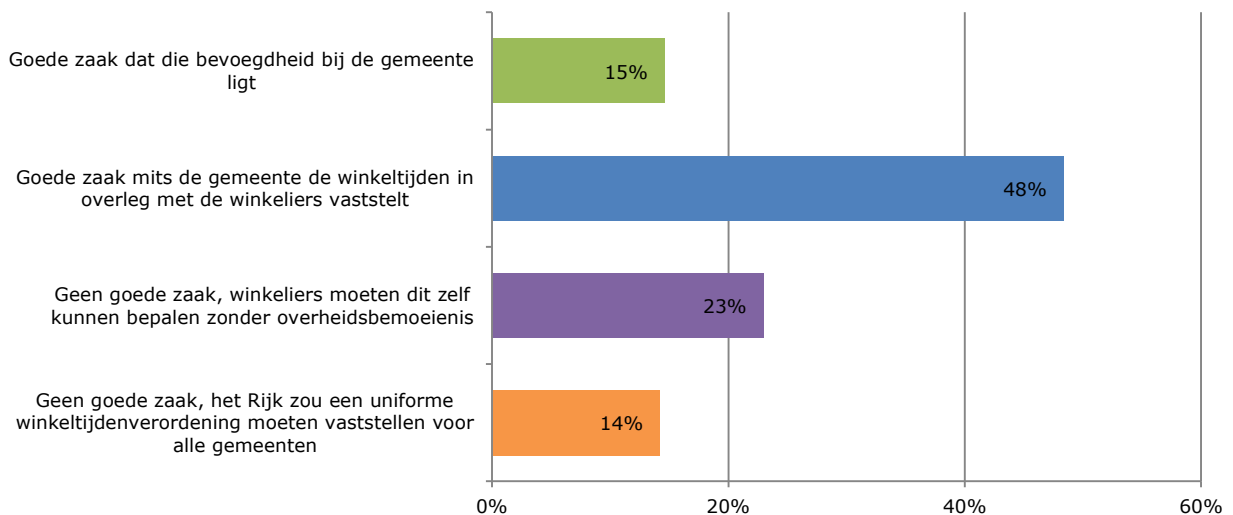
3.3 Bevoegdheid

Draagvlak voor overleg op lokaal niveau

In Nederland bepaalt de gemeenteraad sinds 2013 de lokale mogelijkheden voor openstelling van winkels op zondagen en feestdagen. Afspraken hierover worden vastgelegd in de zogenaamde winkeltijdenverordening. Momenteel zijn er gemeenten waar alle winkels elke zondag de hele dag open mogen, gemeenten waar winkels niet op zondag open mogen en allerlei varianten daartussen. Veel Nederlanders vinden het prima dat op gemeentelijk niveau wordt bepaald wanneer winkels open mogen. In totaal zegt 48 procent dit een goede zaak te vinden, mits overlegd met winkeliers. Bijna een kwart is voor volledige vrijstelling, dat wil zeggen de winkeliers moeten als ondernemers zelf hun winkeltijden kunnen bepalen (23 procent).

Figuur 3.4

In Nederland heeft de gemeenteraad sinds 2013 zoals gezegd de bevoegdheid om de winkeltijden op zon- en feestdagen vast te stellen. Wat vindt u daarvan?

3.4 Oriëntatie op de koopzondag

Meerderheid winkelt op zondag

Van de Nederlandse bevolking gaat een kwart minimaal eens per maand (recreatief) winkelen. Bij het doen van boodschappen is dat bijna de helft. De frequentie varieert naar leeftijd: van de Nederlanders tot 49 jaar gaat een derde minstens eens per maand winkelen en doet de helft een keer per maand of vaker op zondag boodschappen. Deze percentages lopen terug naarmate de leeftijd toeneemt (zie figuur 3.4).

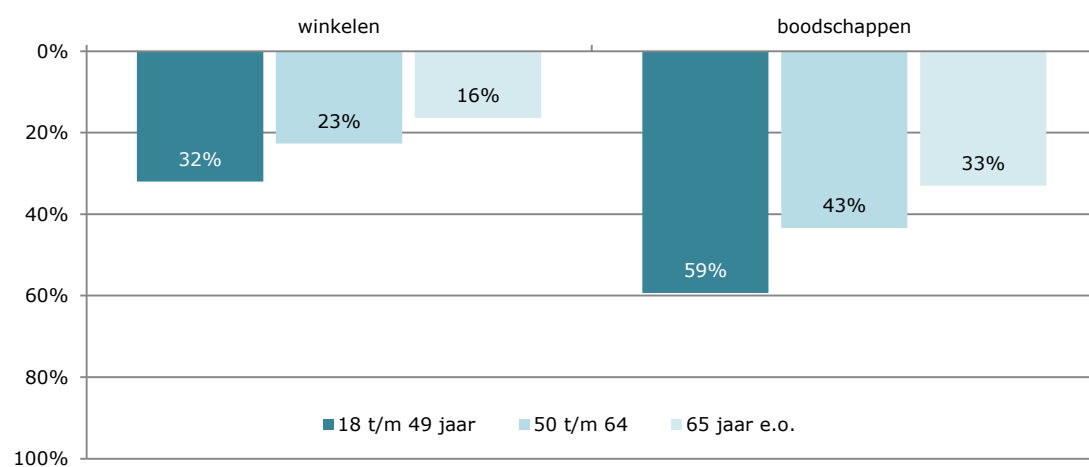
Tabel 3.2

Frequentie winkelbezoek op zondag

	(RECREATIEF) WINKELLEN	BOODSCHAPPEN DOEN
Wekelijks	5%	15%
2-3 keer per maand	9%	21%
1 keer per maand	12%	14%
Paar keer per jaar	25%	17%
(ongeveer) 1 keer per jaar	14%	8%
Nooit	34%	25%
Weet niet	1%	1%
TOTAAL	100%	100%

Figuur 3.5

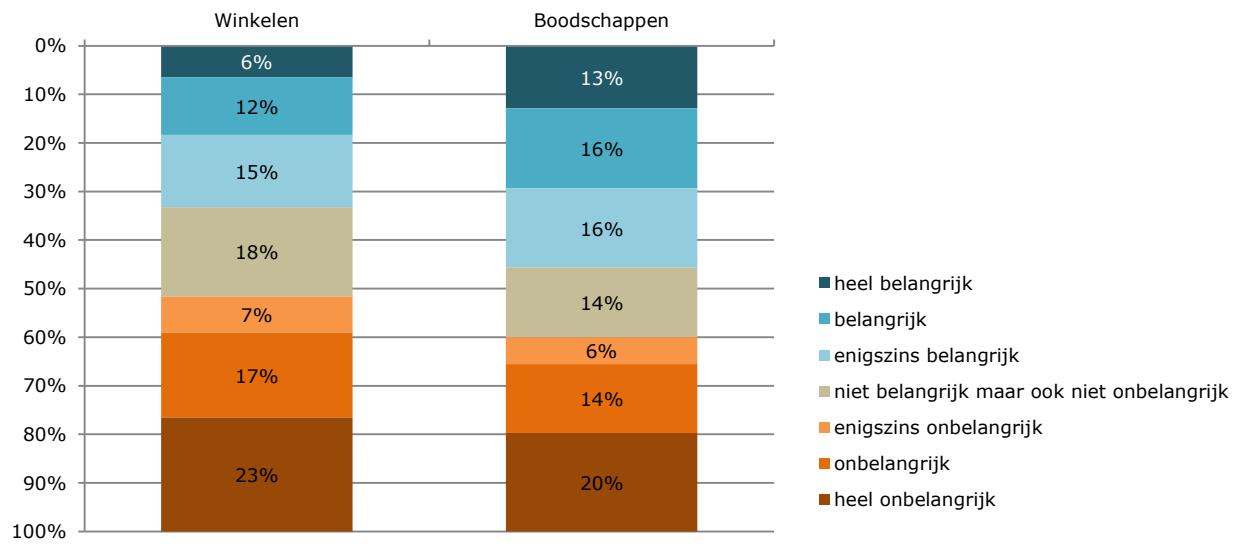
Percentage Nederlanders dat minimaal 1 keer per maand op zondag (recreatief) winkelt / boodschappen doet, uitgesplitst naar leeftijd

Dat de zondag ook een belangrijke winkeldag is geworden voor de boodschappen, blijkt ook naar de mate waarin de Nederlandse bevolking belang hecht aan het kunnen bezoeken van winkels op zondag in de eigen gemeente. Bij boodschappen – die doorgaans dichterbij huis worden gedaan – vindt 46 procent het belangrijk. Bij winkelen is dat aandeel beperkter, namelijk 33 procent.

Figuur 3.6

Mate waarin belang wordt gehecht aan het op zondag recreatief te kunnen winkelen en/of uw dagelijkse boodschappen te kunnen doen in de eigen gemeente?

1

BIJLAGE

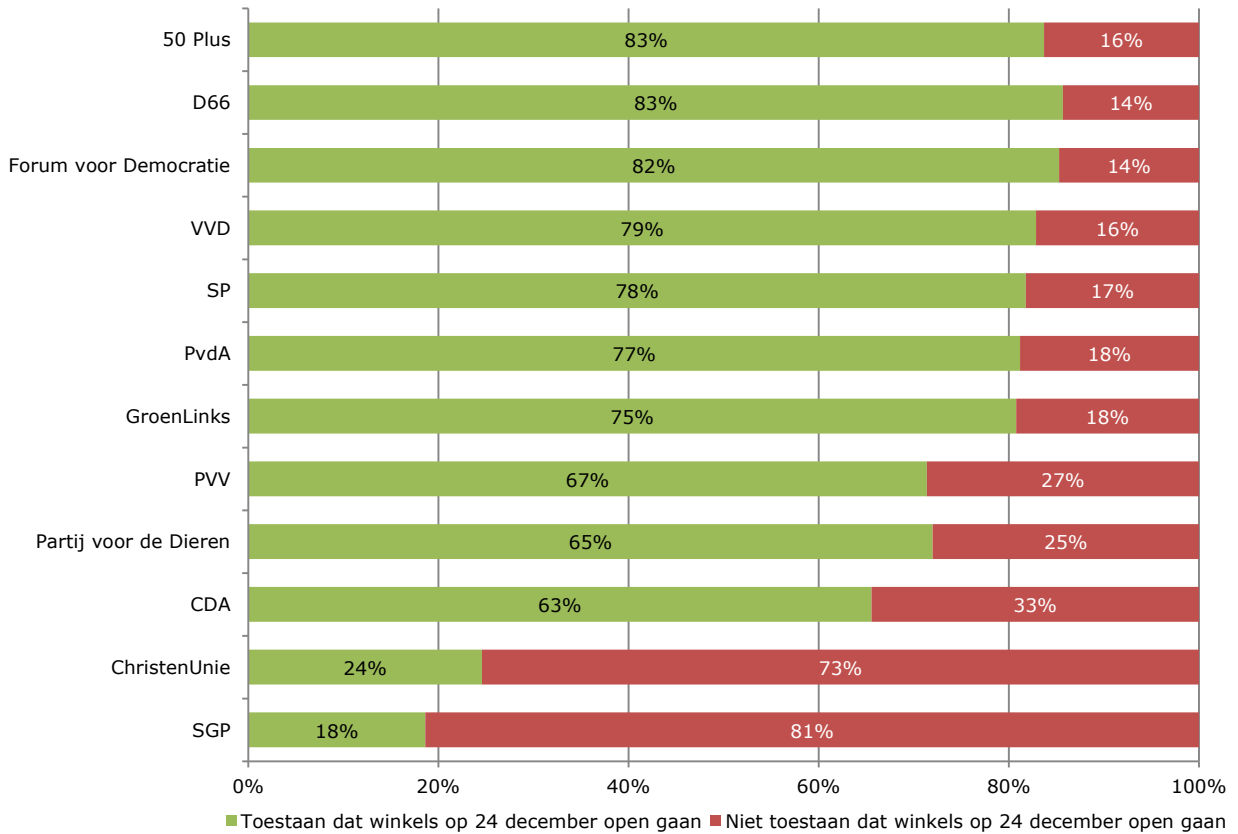
Onderwerp

Bijlage 1. Mening over winkelopstelling 24 dec naar politieke voorkeur

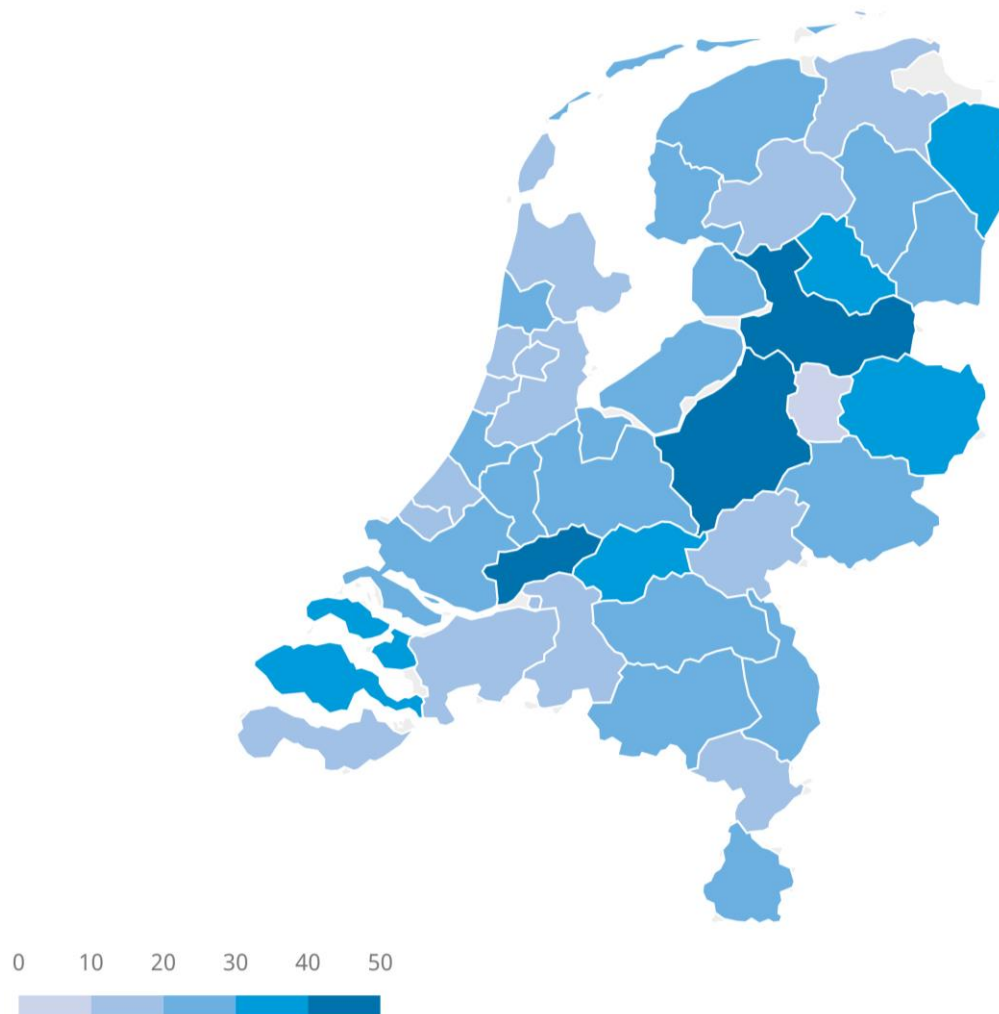
Dit jaar valt Kerstmis op een maandag (25 december) en een dinsdag (26 december). Detailhandel Nederland roept zoals gezegd Nederlandse gemeenten op om het winkels toe te staan zondag 24 december open te gaan, als dat nu niet is toegestaan in de winkeltijdenverordening. Wat vindt u dat deze gemeenten moeten doen?

- uitgesplitst naar politieke voorkeur (op basis van gekozen partij Tweede Kamerverkiezingen mrt 2017)

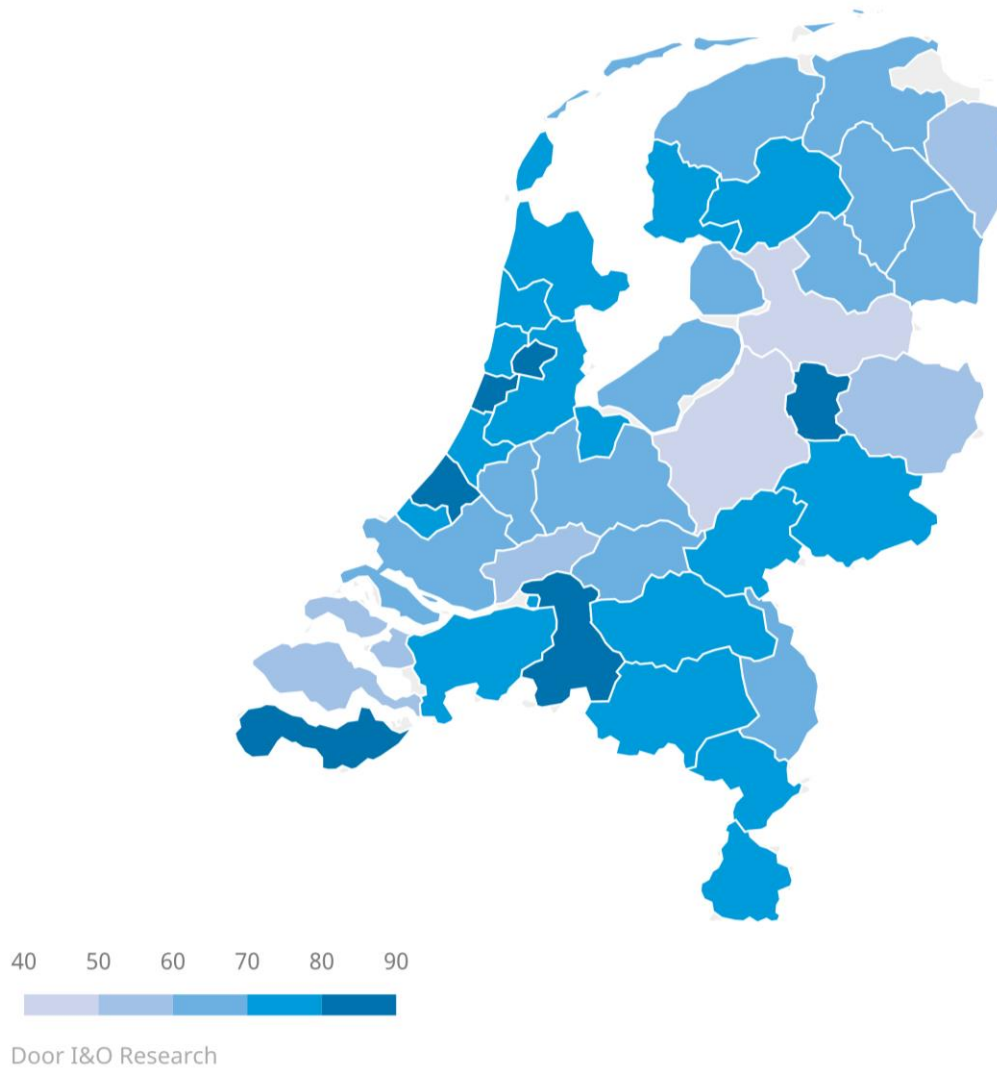
Bijlage 2. Aanvullende kaartbeelden

Kaart 1: Percentage niet toestaan 24 december winkelopenstelling, naar coropregio

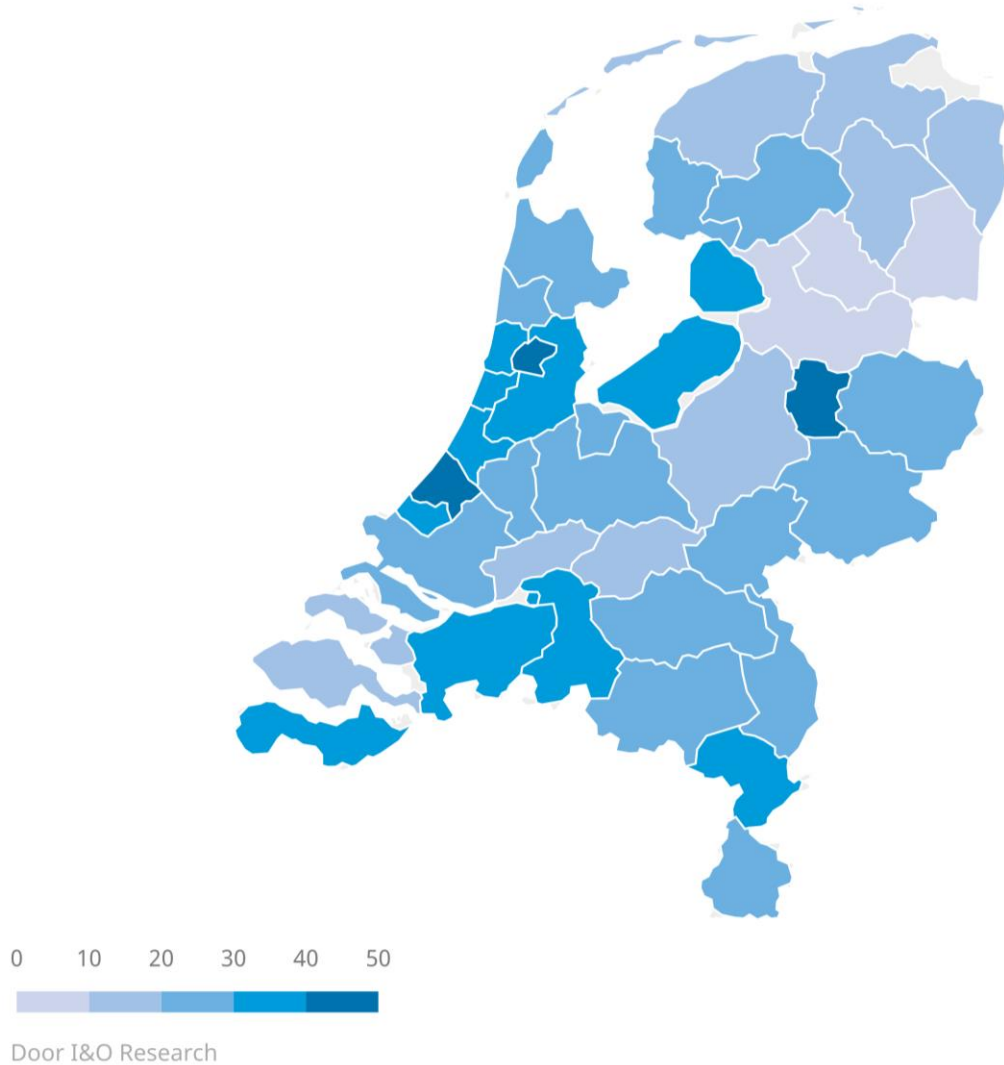

Door I&O Research

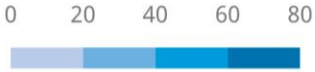
Kaart 2: Percentage wel toestaan 24 december winkelopenstelling, naar coropregio

Kaart 3: Percentage minimaal 1 keer per maand winkelen op zondag, naar coropregio

Kaart 4: Percentage minimaal 1 keer per maand boodschappen doen op zondag, naar coropregio

Door I&O Research